

BRNĚNSKÝ METROPOLITAN

1. Prosincoví jubilanti proslavili Brno v umění a sportu

12.12.2023 Brněnský Metropolitan - Markéta Žáková
strana: 19 rubrika: Historie

[Odkaz na originál](#)

Klíčová slova: operní; Ostravy

Malíř a pedagog Jaroslav Král, sportovec a pedagog Jan Gajdoš, režisér a dramatik Zdeněk Kaloč.

Kromě prosincového data narození mají tito tři muži společné to, že zanechali výraznou stopu v brněnské kulturní a sportovní historii. Každou stopu však čas obrousí, pojďme si proto u příležitosti 140., 120., respektive 85. výročí jejich narození tyto osobnosti připomenout.

Malíř krásného slohu, jehož tvorba oscilovala mezi neoklasicismem a lyrickým kubismem, kdy plátna se sociálními náměty střídají ženské akty, civilistní portréty žen a dívek a četná zátiší, tak lze podle odborníků charakterizovat jednoho z nejvýznamnějších představitelů brněnské meziválečné malby Jaroslava Krále.

Narodil se 5. prosince 1883 v Malešově u Kutné Hory a do Brna přišel až jako třiatřicetiletý v roce 1916. Kreslil karikatury pro Lidové noviny a Rovnost, učil na českém státním gymnáziu, později na technice i škole uměleckých řemesel, po skončení 1. světové války se zapojil do spolkového života, mimo jiné podpořil vznik moderně orientované Skupiny výtvarných umělců v Brně, která mu zde v roce 1931 uspořádala první samostatnou výstavu.

Za okupace byl Jaroslav Král za své levicové a protiválečně zaměřené názory od roku 1941 vězněn v Kounicových kolejích, na Mírově a ve Vratislavi, nakonec byl převezen do Osvětimi, kde 22. března 1942 zahynul. Podobně tragicky a současně heroicky se završil život vrcholového sportovce, středoškolského učitele a bojovníka proti fašismu Jana Gajdoše, který se narodil před 120 lety, 27. prosince 1903, v Brně.

Ve druhé polovině 20. let a po celá 30. léta soutěžil jako gymnasta a člen reprezentačního družstva Sokola Brno I a Československé republiky. Dvakrát se zúčastnil letní olympiády, v Amsterdamu v roce 1928 získal se svým družstvem stříbrnou medaili. Na mistrovství světa, které se v roce 1938 konalo při příležitosti X. všesokolského sletu v Praze, pak třikrát dosáhl na titul ve sportovní gymnastice. Naplňovala ho také práce s mladými lidmi, kterým se věnoval jako učitel na gymnáziích v Brně a na jižní Moravě.

Ani sokol Jan Gajdoš se nesmířil s okupací své vlasti a zapojil se do odboje v Obraně národa. Gestapo si pro něj přišlo v lednu 1944 přímo na gymnázium v Kyjově. Prošel Kounicovými kolejemi a věznicemi ve Vratislavi a Zwickau. Po osvobození byl vážně nemocný převezen do Brna, kde 19. listopadu 1945 zemřel.

Režisér s citem pro činohru i operu S omezením tvůrčí svobody v socialistickém Československu se jistě musel potýkat také Zdeněk Kaloč, který patřil k nejvýraznějším osobnostem moderní české činoherní a **operní** režie.

Rodák z **Ostravy**, kde přišel na svět 10. prosince 1938, spojil svůj umělecký osud se Státním, nyní Národním divadlem v Brně v roce 1966. Typická pro něj byla osobitá poetika, která se vyznačovala metaforičností a smyslem pro hudebnost. Do dějin divadla se zapsal inscenacemi ruské i české klasiky, hlavně Čechova, Dostojevského a Gabriely Preissové. Vysoce ceněná byla jeho inscenace Shakespearova Hamleta. V Mahenově divadle uvedl také tři své původní hry a mimořádných kvalit dosáhly jeho režie Janáčkových oper Z mrtvého domu a Káťa Kabanová na scéně Janáčkova divadla. V 90. letech působil také v pražském Divadle na Vinohradech, kde mimo jiné uvedl Molierova Misanropa, kterého posléze přenesl i do Brna. Pohostinsky pak režíroval na mnoha dalších domácích a zahraničních scénách. Zemřel v Brně 26. března 2020.

Podrobnější informace o Jaroslavu Královi (foto nahoře: Archiv města Brna), Janu Gajdošovi (foto uprostřed: Muzeum města Brna) a Zdeňku Kaločovi (foto dole: Národní divadlo Brno), mimo jiné o počtech a vyznamenáních, kterých se jim dostalo, čtěte na webových stránkách encyklopedie.brna.cz.

Prosincoví jubilanti proslavili Brno v umění a sportu

Malíř a pedagog Jaroslav Král, sportovec a pedagog Jan Gajdoš, režisér a dramatik Zdeňk Kaloč. Kromě prosincového data narození mají tito tři muži společné to, že zanechali výraznou stopu v brněnské kulturní a sportovní historii. Každou stopu však čas obrousí, pojďme si proto u příležitosti 140., 120., respektive 85. výročí jejich narození tyto osobnosti připomenout.

Malíř krásného slohu, jehož tvorba oscilovala mezi neoklasicismem a lyrickým kubismem, kdy plátna se sociálními náměty střídají ženské akty, civilistní portréty žen a dívek a četná zátiší, tak lze podle odborníků charakterizovat jednoho z nejvýznamnějších představitelů brněnské meziválečné malby Jaroslava Krále.

Narodil se 5. prosince 1883 v Malešově u Kutné Hory a do Brna přišel až jako třiatřicetiletý v roce 1916. Kreslil karikatury pro Lidové noviny a Rovnost, učil na českém státním gymnáziu, později na technice i škole uměleckých řemesel, po skončení 1. světové války se zapojil do spolkového života, mimo jiné podpořil vznik moderně orientované Skupiny výtvarných umělců v Brně, která mu zde v roce 1931 uspořádala první samostatnou výstavu.

Za okupace byl Jaroslav Král za své levicové a protiválečné zaměření názory od roku 1941 vězněn v Kounicových kolejích, na Mírově a ve Vratislavi, nakonec byl převezen do Osvětimi, kde 22. března 1942 zahynul.

Podobně tragicky a současně heroicky se završil život vrcholového sportovce, středoškolského učitele a bojovníka proti fašismu Jana Gajdoše, který se narodil před 120 lety, 27. prosince 1903, v Brně.

Ve druhé polovině 20. let a po celá 30. léta soutěžil jako gymnasta a člen reprezentačního družstva Sokola Brno I a Československé republiky. Dvakrát se zúčastnil letní olympiády, v Amsterdamu v roce 1928 získal se svým družstvem stříbrnou medaili. Na mistrovství světa, které se v roce 1938 konalo při příležitosti X. všesokolského sletu v Praze, pak třikrát dosáhl na titul ve sportovní gymnastice. Naplňovala ho také práce s mladými lidmi, kterým se věnoval jako učitel na gymnáziích v Brně a na jižní Moravě.

Ani sokol Jan Gajdoš se nesmířil s okupací své vlasti a zapojil se do odboje v Obraně národa. Gestapo si pro něj přišlo v lednu 1944 přímo na gymnázium v Kyjově. Prošel Kounicovými kolejemi a věznicemi ve Vratislavi a Zwickau. Po osvobození byl vážně nemocný převezen do Brna, kde 19. listopadu 1945 zemřel.

Režisér s citem pro činohru i operu

S omezením tvůrčí svobody v socialistickém Československu se jistě musel potýkat také Zdeňk Kaloč, který patřil k nejvýraznějším osobnostem moderní české činoherní a operní režie.

Rodák z Ostravy, kde přišel na svět 10. prosince 1938, spojil svůj umělecký osud se Státním, nyní Národním divadlem v Brně v roce 1966. Typická pro něj byla osobitá poetika, která se vyznačovala metaforičností a smyslem pro hudebnost. Do dějin divadla se zapsal inscenacemi ruské i české klasiky, hlavně Čechova, Dostojevského a Gabriely Preissové. Vysoce ceněná byla jeho inscenace Shakespearova Hamleta. V Mahenově divadle uvedl také tři své původní hry a mimořádných kvalit dosáhly jeho režie Janáčkových oper Z mrtvého domu a Káta Kabanová na scéně Janáčkova divadla. V 90. letech působil také v pražském Divadle na Vinohradech, kde mimo jiné uvedl Molièrova Misanropa, kterého posléze přenesl i do Brna. Pohostinsky pak režíroval na mnoha dalších domácích a zahraničních scénách. Zemřel v Brně 26. března 2020. ■

Markéta Žáková

Podrobnější informace o Jaroslavu Královi (foto nahoře: Archiv města Brna), Janu Gajdošovi (foto uprostřed: Muzeum města Brna) a Zdeňku Kaločovi (foto dole: Národní divadlo Brno), mimo jiné o počtech a vyznamenáních, kterých se jim dostalo, čtete na webových stránkách encyklopedie.brna.cz.

« zpět na začátek